

Șomajul în România. O analiză retrospectivă (1991-2005)

Alina Bădulescu

Conferențiar universitar doctor
Universitatea din Oradea

Abstract. *Unemployment started to be registered in Romania in 1991, and in 1994 was conducted the first investigation to evaluate unemployment by ILO standards. Registered unemployment in Romania rose continuously till 1999, and then it decreased, as a result of the transformation processes occurred in the economy. The paper also try to investigate the structural characteristics of unemployment, by age, sex, occupation, instruction level, duration, regional distribution, focusing on changes occurred in the last 15 years and underlining the categories the most affected by unemployment.*

Key words: unemployment; ILO standards; trend; structural characteristics.

1. Dimensiunile și evoluția șomajului

Fenomenul șomajului, avându-și premisele în disfuncționalitățile economiei socialiste, în particular în domeniul ocupării forței de muncă, a fost un însoțitor permanent al perioadei de tranziție la economia de piață, pentru ca, ulterior, acesta să se cronicizeze și să se manifeste și în perioadele recente de creștere economică. Odată cu prima reglementare juridică în materie, respectiv Legea nr. 1/1991 privind protecția socială a șomerilor și reintegrarea lor profesională, șomajul a început să fie evidențiat pe baza înscrierii la oficiile de șomaj, pentru ca, începând cu anul 1994, să fie evaluat și prin anchete în cadrul gospodăriilor, reflectând șomajul în sensul criteriilor Biroului Internațional al Muncii. Tabloul evoluției șomajului, pe ani, se prezintă astfel:

Dacă realizăm o analiză mai profundă a valorilor lunare din intervalul dat, observăm că rata șomajului a avut o evoluție oscilantă: a crescut continuu, cu mici variații lunare, în perioada februarie 1991-martie 1995, urmând scăderi, iarăși creșteri (din ianuarie 1997 până în aprilie 2000), pentru ca apoi să scadă continuu, ajungând până la 5,9% în anul 2005. Pentru 2006, previziunea este de 5,9% pentru rata șomajului și 520 mii șomeri înregistrați (CNP, 2006, p. 2), situație ușor mai bună decât în anul 2005. Șomajul maxim a fost atins în 1994, când aproape 1,3 milioane de persoane nu aveau loc de muncă.

Evoluția șomajului în perioada 1991-2005

Tabelul 1

Anul	Număr șomeri înregistrați, la sfârșitul anului	Rata șomajului înregistrat	Număr de șomeri BIM (în mii persoane)	Rata șomajului BIM (în %)
1991	337,4	3,0	-	-
1992	929,0	8,4	-	-
1993	1164,7	10,2	-	-
1994	1323,9	10,9	971	8,2
1995	998,4	8,9	968	8,0
1996	652,0	6,2	791	6,7
1997	816,3	9,3	706	6
1998	1025,0	10,4	732	6,3
1999	1130,3	11,8	790	6,8
2000	1007,1	10,5	821	7,1
2001	826,9	8,8	750	6,6
2002	760,6	8,4	845	8,4
2003	658,9	7,4	692	7,0
2004	557,9	6,3	680	6,8
2005	523	5,9	650	6,5

Sursa: Anuarul Statistic al României 1992-2004; Buletinul de statistică 1997-2006, Anchetele asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO) 1994-2005

Șomajul în România. O analiză retrospectivă (1991-2005)

Pe de altă parte, din analiza dinamicii lunare a șomajului în perioada februarie 1991 – decembrie 2005 (calculată în procente față de luna anterioară) se desprind o serie de concluzii:

- rata lunară a intrărilor în șomaj a fost deosebit de ridicată în anul 1991, cu deosebire în prima jumătate a sa, datorită declanșării mecanismului de urmărire a numărului șomerilor și de acordare a unor sume bănești compensatorii;
- perioada cuprinsă între februarie 1991 și februarie 1993 s-a caracterizat printr-o creștere continuă (cu excepția lunii aprilie a anului 1992) a numărului persoanelor intrate în șomaj;
- noile intrări s-au temperat relativ în perioada februarie 1993 – februarie 1995, când evoluția șomajului a fost fluctuantă, cu tendință de creștere ușoară;
- începând cu februarie 1995, cu excepția lunilor de iarnă (decembrie 1995 – ianuarie 1996 – februarie 1996), șomajul a început să scadă, cel mai mic număr de șomeri înregistrându-se la sfârșitul perioadei (decembrie 1995);
- perioada cuprinsă între ianuarie 1997 – aprilie 1998 a înregistrat o creștere a șomajului, urmată de o scădere în perioada mai 1998 – august 1998, iar apoi o nouă creștere a numărului de șomeri până în februarie 2000;
- în lunile de iarnă (ianuarie, februarie) ale anilor 2000, 2001, 2002 s-a înregistrat o creștere a numărului de șomeri, datorită lipsei de locuri de muncă;
- în anul 2002 s-a înregistrat cea mai ridicată rată lunară a intrărilor în șomaj (144%);
- după 1999, șomajul înregistrat a început să scadă, dar șomajul în sens BIM este în scădere abia după 2002;
- comparativ cu anii anteriori, în anul 2004 numărul persoanelor intrate în șomaj ca urmare a disponibilizărilor a fost mult mai mic, numai față de anul 2003 numărul acestora scăzând cu 92.442 persoane. Din numărul total de 278.080 de persoane intrate pe parcursul acestui an în șomaj și provenite din disponibilizările care au avut loc ca urmare a aplicării programelor de restructurare și privatizare a diferitelor sectoare de activitate, doar 67.042 persoane provin din disponibilizări colective, restul de 211.038 persoane provenind din disponibilizările curente de personal (ANOFM 2005, p. 4).

Informațiile statistice privind evoluția șomajului nu spun însă nimic despre subocuparea unei părți a populației ocupate și despre dimensiunile șomajului potențial. Pornind de la proporțiile scăderii produsului intern brut, se poate estima volumul șomajului potențial și raportul său față de șomajul efectiv înregistrat.

Pentru aceasta am calculat nivelul populației ocupate în funcție de indicele PIB în anii 1990 – 2005 față de 1989, rezultând de aici o evaluare a populației ocupate eficient. Diferența dintre populația ocupată și cea ocupată eficient reprezintă populația ocupată ineficient, care, adăugată la numărul populației aflate în șomaj, conduce la dimensiunile șomajului potențial. Întrucât începând cu anul 2001 populația ocupată eficient devine mai mare decât populația efectiv ocupată și deci șomajul potențial încetează să fie excedentar față de șomajul efectiv, vom prezenta informațiile obținute din calcule numai pentru perioada 1991-2000 (vezi tabelul 2).

Evaluarea populației ocupate eficient și a șomajului potențial în România între anii 1991-2000

Tabelul 2

Indicatori	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
1. Populația ocupată Po (mii pers.)	10786	10458	10062	10011	9493	9379	9023	8813	8420	8629
2. Indicele PIB față de anul 1989 (%)	82,2	75,0	76,1	79,1	84,7	88,1	82,8	78,3	75,8	77,4
3. Populația ocupată eficient Poe (mii pers.)*	8998	8210	8330	8658	9271	9643	9063	8571	8297	8472
4. Populația ocupată ineficient Poi=Po-Poe (mii pers.)	1788	2248	1732	1353	222	-264	-40	242	123	157
5. Șomajul efectiv Se (mii pers.)	337	929	1165	1224	998	658	881	1025	1130	1007
6. Șomajul potențial Sp=Se+Poi (mii pers.)	2125	3177	2897	2577	1220	394	841	1267	1253	1164
7. Ponderea șomajului efectiv în șomajul potențial(%)	15,9	29,2	40,2	47,5	81,8	167,0	95,4	123,6	110,8	115,5
8. Raportul șomaj potențial/efectiv	6,3	3,4	2,5	2,1	1,2	0,6	0,9	1,2	1,1	1,2

*Populația ocupată eficient a fost determinată ca produs între populația efectiv ocupată la sfârșitul anului 1989 și indicele anual unitar al PIB față de 1989. Populația ocupată la sfârșitul anului 1989 era de 10.946 mii persoane.

Sursa: calculat pe baza datelor din *Anuarul Statistic al României*, 1991, 1996, 2003 și 2005

Dacă s-ar fi menținut an de an nivelul productivității muncii (calculat ca raport între PIB și populația ocupată) înregistrat în anul 1989 (care era deja mai mic decât în anii precedenți), dimensiunile reducerii PIB ar fi determinat o scădere și mai puternică a populației ocupate și o creștere a șomajului. Șomajul potențial, care cuprinde șomajul efectiv și populația ocupată inefficient (sau șomajul mascat), care ar fi putut fi disponibilizată, a crescut continuu în perioadele 1990 – 1992 și 1996 – 1999. Rata șomajului potențial se situa după 1991 constant la peste 20% din populația activă. În perioada 1990 – 2000 crește și ponderea șomajului efectiv în șomajul potențial, de la 10,4% la 115%. Aceasta este expresia funcționării tot mai pregnante a mecanismelor economice în domeniul pieței muncii. De remarcat este faptul că anul 2001 este primul în care se manifestă faptul că populația ocupată efectiv este mai mică decât populația ocupată eficient sau, altfel spus, șomajul efectiv depășește șomajul potențial, ceea ce înseamnă că natura șomajului este deja alta. Nu mai vorbim de ieșirea la suprafață a șomajului ascuns, a ocupării inefficiente, ci deja șomajul reprezintă o pierdere și din punctul de vedere al eficienței. Această tendință s-a accentuat în următorii ani, reflectând un fenomen real, structural, și nu unul conjunctural.

Desigur, rezultatele analizei prezentate nu trebuie absolutizate. În primul rând, în toate țările aflate în perioada de tranziție la economia de piață a existat un șomaj mascat, deci șomajul potențial nu a fost egal cu șomajul efectiv. În al doilea rând, productivitatea muncii nu depinde numai de factorul muncă, ci și de alte considerente ce țin de înzestrarea cu capital, organizarea și managementul la nivel microeconomic, ca și de aspecte macroeconomice. În al treilea rând, chiar dacă transformarea șomajului potențial în șomaj efectiv este un rezultat al aplicării tot mai clare în economie a mecanismului de piață, remarcăm faptul că, după încheierea tranziției și reluarea procesului de creștere economică, reducerea șomajului s-a manifestat de la un an la altul. Sensul analizei efectuate este de a da o imagine, chiar estimativă, nu doar asupra dimensiunilor ocupării și șomajului, ci și a calității și eficienței ocupării; discutându-se tot mai mult despre șomaj, se pierde adesea din vedere că el este doar partea care „se vede” dintr-o „malformație” mult mai complexă a situației ocupării forței de muncă în România perioadei de tranziție.

Așa cum am arătat, estimarea numărului șomerilor care îndeplinesc condițiile stipulate de Biroul Internațional al Muncii (pe care îi vom denumi în continuare șomeri BIM) poate fi realizată cu ajutorul anchetelor asupra forței de muncă. Prima anchetă asupra forței de muncă în gospodărie, derulată în perioada 21 martie – 10 aprilie 1994, indica 971 mii șomeri BIM (față de 1291,3 mii șomeri înregistrați). Rata șomajului înregistrat era de 11,6%, iar rata șomajului în sens BIM de 8,2% (AMIGO, 1994).

Estimarea obținută asupra numărului de șomeri în sens BIM apare mult inferioară față de șomajul înregistrat,

restricțiile impuse de standardele BIM nepermițând identificarea și includerea în numărul șomerilor a persoanelor subocupate și a persoanelor descurajate. În rândul populației ocupate se poate degaja un alt segment de șomeri potențiali, cel al persoanelor prezente la locul de muncă în regim de timp complet, dar care nu au de lucru. Identificarea acestei forme și măsurarea ei sunt însă dificile.

Persoanele descurajate, adică cele care nu lucrează, nu caută de lucru deoarece consideră că nu vor găsi un loc de muncă, fiind prea bătrâni sau insuficient pregătiți, dar care sunt disponibile să lucreze imediat, fac parte și ele din șomajul invizibil. Numărul persoanelor descurajate era estimat în martie 1994 la 481 mii persoane (*Revista Română de Statistică* nr. 4/1995, p. 14).

O foarte scurtă comparație între nivelul șomajului înregistrat la oficiile județene pentru ocuparea forței de muncă și nivelul șomajului în sens BIM arată, pe de o parte, valori mai mici ale șomajului BIM, pe de altă parte însă se constată că, spre deosebire de șomajul înregistrat, care a scăzut continuu după 1999, șomajul în sens BIM a avut evoluții fluctuante, și chiar cu creșteri semnificative la nivelul anului 2002.

2. Particularități structurale ale șomajului

Se știe că șomajul nu afectează în mod egal diferitele categorii de oameni; tinerii au fost întotdeauna categoria de vârstă cea mai vulnerabilă față de șomaj. Ponderea șomerilor în vârstă de sub 25 ani în totalul șomerilor a avut o evoluție fluctuantă, dar cu o tendință evidentă de reducere de-a lungul perioadei analizate. Iată câteva repere: dacă, în anul 1995, 44% dintre șomerii înregistrați, beneficiari de drepturi bănești, aveau sub 25 ani, în anul 2003 (an începând cu care șomajul începe să se stabilizeze) ponderea ajunsese la 21,7%. Pentru grupele de vârstă peste 40 ani situația s-a înrăutățit, semn al preferinței tot mai mari pentru angajarea tinerilor: 23% dintre șomeri aveau peste 40 ani în 1995, pentru ca în 2003 ponderea acestora să atingă 44,4%. Dacă în cursul primilor ani ai tranziției persoanele cu experiență își găseau mai repede de lucru în comparație cu tinerii, ulterior a crescut în intensitate fenomenul pierderii locului de muncă de către persoane care avuseseră până atunci perioade lungi de activitate. Totuși, dacă ne referim la șomajul BIM, în anul 2003, șomajul în rândul tinerilor (15–24 de ani) înregistra ponderea cea mai ridicată, respectiv 31,4% din totalul șomerilor BIM (58,2% bărbați și 65,6% femei).

Rata mai ridicată a șomajului în rândul tinerilor, precum și faptul că perioada necesară găsirii unui loc de muncă este cu atât mai redusă cu cât nivelul de instruire este mai ridicat, conferă o mai mare importanță diplomei la începutul carierei decât pe parcursul acesteia. Deținerea unei diplome de absolvire a unei forme de învățământ, chiar și superioară, nu garantează ocuparea unui loc de muncă, ci doar mărește șansele de ocupare a unui loc. Reducerea locurilor de muncă,

creșterea concurenței pentru cele rămase au determinat, pe lângă apariția șomajului, apariția fenomenului „declasării” sau al „subocupării invizibile”, existând preferința de a ocupa un loc de muncă sub nivelul de instruire avut decât de a se afla în șomaj, în special în rândul tinerilor: 12,5% dintre persoanele care desfășoară o activitate inferioară nivelului lor de instruire au vârsta între 15–24 ani, față de 6,4% dintre persoanele ocupate de 50–64 de ani (INS, 2003). În cazul tinerilor însă, este posibilă o creștere a numărului de locuri de muncă adecvate nivelului lor educațional și a șanselor de mobilitate profesională, fie în interiorul instituției/firmei în care își desfășoară activitatea (mobilitate internă), fie în afara acesteia (mobilitate externă) (Neagu, 2004, p. 11).

În ce privește repartitia pe sexe a șomajului, de-a lungul perioadei analizate se remarcă o primă fază, derulată până în anul 1998, manifestată prin preponderența femeilor în rândul șomerilor: peste 50% din șomeri erau femei (cu un maxim de 62% pentru anul 1991), rata șomajului fiind între 1992 și 1995 cu circa 2 puncte procentuale mai mare în rândul femeilor decât media. Acesta este rezultatul faptului că femeile au fost primele afectate de disponibilizările de la începutul perioadei de tranziție. Ulterior, diferențele se reduc, pentru ca după 1998 bărbații să dețină ponderi mai mari în rândul șomerilor, consecință a procesului de restructurare economică, în care industria, ramură în care forța de muncă masculină este dominantă, a eliberat tot mai multă forță de muncă, absorbită ulterior de sectorul terțiar, în care femeile și-au găsit mai ușor locuri de muncă. Rata șomajului înregistrat în rândul femeilor era la sfârșitul anului 2003 de 6,8%, față de o rată a șomajului înregistrat de 7,4% pe total. De remarcat este îmbunătățirea condiției femeii tinere aflate în șomaj, ca rezultat al aplicării politicilor de stimulare a egalității de șanse, și deteriorarea relativă a situației femeilor de vârstă a doua: dacă la nivelul anului 1995 peste 47% din femeile șomere aveau sub 25 de ani, iar peste 63% din ele aveau sub 30 de ani, la sfârșitul anului 2003 abia 22% dintre femeile aflate în șomaj aveau sub 25 de ani și 31% dintre ele sub 30 de ani. La grupa de vârstă peste 50 de ani, bărbații sunt mai afectați (peste 18% din bărbații șomeri au peste 50 de ani, față de numai 11% dintre femeile aflate în șomaj), în special datorită sistemului pensionărilor anticipate operate după această vârstă, dar și descurajării persoanelor respective.

Potrivit anchetelor asupra forței de muncă (*Revista Română de Statistică* nr. 4/1995, pp. 5-8), anchete ce oferă informații privind șomajul în sens BIM, persoanele în vârstă de 14-24 de ani sunt cele mai afectate de șomaj, cu o rată a șomajului de 21,7% în 2002; un șomer BIM din doi are mai puțin de 24 de ani. O parte importantă a tinerilor șomeri (61,1%) nu au lucrat niciodată și caută un loc de muncă încă de la terminarea studiilor. La polul opus, persoanele

mai în vârstă sunt mai puțin afectate de șomaj; rata șomajului în sens BIM în rândul persoanelor de peste 45 de ani este de numai 1,7%. Chiar dacă aceste persoane au o pregătire inferioară față de copiii lor, au însă o legătura solidă cu întreprinderea, ceea ce încă reprezintă un avantaj (tot mai mic însă) în păstrarea locului de muncă. S-ar putea trage concluzia că a fi tânăr este un handicap mai important pe piața muncii decât a avea o pregătire inferioară. Rata șomajului în rândul tinerilor sub 24 de ani este de 10 ori mai mare în cazul șomerilor cu studii liceale sau subliceale și de circa 8 ori mai mare în cazul șomerilor cu studii postliceale sau superioare.

Rata șomajului în sens BIM era în martie 1994 (la prima anchetă AMIGO) de 8,7% în rândul femeilor, față de 7,7% în rândul bărbaților. Dintre femeile aflate în șomaj, 71,4% au fost concediate (față de 67,4% în cazul bărbaților), iar 6,9% dintre ele și-au părăsit locul de muncă din rațiuni familiale (*Revista Română de Statistică* nr. 4/1995, pp. 11-12). După 1998, rata șomajului BIM în rândul bărbaților o depășește constant pe cea a femeilor: la nivelul anului 2003 rata șomajului în sens BIM era de 7,5% pentru bărbați și 6,4% pentru femei (AMIGO, 2004).

Șomajul se caracterizează și prin anumite particularități ocupaționale, legate de domeniile și ramurile care alimentează stocul de șomaj, ca și prin caracteristici relativ la nivelul de instruire a șomerilor.

Principala ramură care a disponibilizat forță de muncă în perioada ulterioară anului 1990 a fost industria. Ca urmare, ponderea populației ocupate în industrie a scăzut aproape continuu, de la 36,9% în 1990 la 24,8% în 2003. Concomitent, între anii 1990 – 2000 a crescut numărul persoanelor ocupate în agricultură, de la 28,2% în 1990 la 41,4% în 2000, înregistrând o scădere apoi până la 34,7% în 2003. Ponderea populației ocupate în sectorul terțiar a avut o evoluție oscilantă, cu o ușoară tendință de creștere pe ansamblul perioadei analizate: de la 28,4% în anul 1990 la 35,7% în 2003 (*Anuarul Statistic al României* 1996, 2004).

Industria fiind principala ramură care alimentează șomajul, este firesc ca ponderea cea mai ridicată a șomerilor să o dețină muncitorii. Ponderea acestora s-a redus însă de-a lungul perioadei analizate, de la 84% în 1991 la 61% în 2003. A crescut însă ponderea persoanelor cu studii liceale și postliceale (29% din totalul șomerilor beneficiari de drepturi bănești în 2003) și a persoanelor cu studii superioare. Dacă acestea din urmă reprezentau sub 2% până în anul 1996, în prezent aproape 7% din totalul șomerilor au studii superioare. Desigur, acest fapt este și rezultatul creșterii foarte pregnante a numărului absolvenților de învățământ superior, dar este și dovada că o diplomă universitară nu mai este garanția deținerii unui loc de muncă, dar, totuși, un nivel de educație cât mai ridicat acționează ca un factor de protecție împotriva șomajului (Neagu, 2004, p. 6).

Corelând nivelul studiilor și vârsta, constatăm că aproape 28% dintre muncitorii șomeri au între 40-50 de ani, iar mai mult de jumătate dintre muncitorii aflați în șomaj au între 30-50 de ani. În cazul persoanelor cu studii superioare aflate în șomaj, peste 50% dintre ele au vârsta sub 30 de ani. Persoanele cu studii medii aflate în șomaj cu vârsta sub 25 de ani reprezintă aproape 30%.

În privința duratei șomajului, unele estimări asupra acestuia în perioada 1995-1999 (Pavelescu, 2003, pp. 116-117) conduc la identificarea unei relații de inversă proporționalitate între respectivul indicator și rata șomajului. Durata medie a șomajului era de 14,57 luni în decembrie 1995, de 15,00 luni în decembrie 1996, de 13,73 luni în decembrie 1997, de 13,81 luni în decembrie 1998 și de 13,16 luni în decembrie 1999.

Scăderea duratei medii a șomajului în perioada 1996-1999 poate fi apreciată doar parțial ca un aspect pozitiv, de cele mai multe ori, în contextul unor procese de reajustări structurale, creșterea ratei șomajului determinând, datorită valorilor de disponibilizări, doar o reducere pe termen scurt a duratei medii de inactivitate pentru persoanele care își manifestă deschis dorința de a munci, și nu îmbunătățirea situației șomajului de lungă durată. Oricum, o durată medie a șomajului de peste 12 luni arată și o importantă componentă structurală a șomajului, reprezentată de șomeri ce pot fi reintegrați în activitate doar cu dificultate și prin politici active de ocupare. Șomajul de lungă durată, ca factor socioeconomic al excluziunii ocupaționale, crește și mai mult riscul indivizilor de a fi „refuzați” pe piața muncii (Stan, 2004, p. 12).

Șomajul pe termen lung (peste 12 luni) cuprinde, potrivit Anchetelor asupra forței de muncă în gospodării, o pondere de 57,68% din totalul șomerilor BIM și se manifestă mai pregnant în rândul bărbaților (58,13% din totalul șomerilor BIM se află în șomaj de peste 12 luni), al persoanelor din mediul urban (61,60% față de 49,25% în mediul rural) și al persoanelor din categoria de vârstă 35-49 de ani (20,41%). Mai trebuie adăugat faptul că peste o treime din șomerii BIM (35,28%) se află în șomaj de peste 24 de luni (AMIGO, 2003). Creșterea duratei șomajului poate duce la cronicizarea fenomenului și la creșterea potențială a numărului persoanelor descurajate, persoane care, deși disponibile pentru muncă, nu întreprind nimic pentru a căuta un loc de muncă, fiind convinse că nu se pot încadra pe piața muncii. Ele constituie o categorie defavorizată a pieței forței de muncă, la care se adaugă persoanele subocupate (Stan, 2004, p. 12).

Incidența șomajului de lungă durată

Tabelul 3

Durata șomajului	Ponderea, în total șomeri BIM	total	mas-culin	femi-nin	15-24 ani	25-34 ani	35-49 ani	50 ani și peste
- peste 12 luni, în %		57,68	58,13	56,97	15,12	17,25	20,41	4,9
- peste 24 luni, în %		35,28	34,09	37,16	7,56	9,94	14,15	3,63

Sursa: AMIGO, trimestrul I, 2003.

Potrivit datelor ANOFM (ANOFM, 2004, p. 4), la sfârșitul anului 2004, șomajul de lungă durată (peste 12 luni), calculat ca pondere a șomerilor de lungă durată în numărul șomerilor din categoria respectivă de vârstă, era de 16,8%, atât pentru tineri, cât și pentru adulți. Din numărul total de intrări în evidențele șomajului, circa 64% sunt înscrieri noi în șomaj, adică persoane care apelează pentru prima dată la serviciul public de ocupare pentru a obține sprijin în găsirea unui loc de muncă. Aceste persoane provin, în majoritatea cazurilor, atât din disponibilizări colective sau curente de personal, cât și din proaspeții absolvenți ai diverselor niveluri de învățământ, promoția curentă.

Piața muncii în România în perioada analizată s-a caracterizat și prin mari disparități regionale, dar și prin reduceri spectaculoase ale ratei șomajului în unele județe, ceea ce a dus la schimbarea sensibilă a unor „clasamente” regionale ale șomajului. Astfel, în perioadele de șomaj masiv, județele fruntașe se remarcă prin rate ale șomajului în jurul a 4-5%: la 31 decembrie 1995, de exemplu, cele mai mici rate ale șomajului se înregistrau în Banat (Timiș 4%, Arad 5,1%), dar și în Gorj (3,9%) și București (5,1%). Cele mai mari rate se înregistrau, la nivelul aceluiași an, în special în Moldova (care concentra în ansamblul său mai mult de o treime din numărul total al șomerilor și doar 18% din numărul total al salariaților): Neamț (17,3%), Botoșani (17,2%), dar și în Bistrița-Năsăud (15,3%) și Vâlcea (15,2%). Consecință a modului de succedare în timp a valorilor de disponibilizări aferente restructurării economiei, fluxurile de intrare masivă în șomaj au fost compensate diferit, potențialul economiei locale de diversificare și creare de noi locuri de muncă având un rol determinant. Ca urmare, județe precum Botoșani, Neamț, Bistrița-Năsăud, Vâlcea și-au îmbunătățit simțitor situația ocupării, în timp ce noi poli de șomaj ridicat au apărut în județe precum Brașov, Ialomița și Mehedinți, iar județe precum Hunedoara sau Vaslui se mențin în „topul” șomajului masiv. Mai exact, în funcție de rata medie anuală a șomajului înregistrată în anul 2004, la nivel teritorial s-a evidențiat un pol de maxim, cu rate de peste 10%, cuprinzând 4 județe: Hunedoara (10,9%), Vaslui (10,3%), Brașov (10,6%) și Ialomița (10,1%), și un pol de minim, reprezentat de: Satu Mare (2%), Bihor (2,1%), Municipiul București (2,7%) și Timiș (2,6%) (ANOFM, 2004: p. 6). Dintre factorii variației ratei șomajului în cazul unor județe putem menționa: ritmul diferit de dezvoltare a economiei locale, închiderea sau restrângerea activității de pe unele platforme industriale (Galați, Olt, Brașov), gradul diferit de urbanizare, dezvoltarea diferită a sectorului privat etc.

Ca o concluzie, putem remarca, pe de o parte, îmbunătățirea situației șomajului în România de-a lungul celor 15 ani analizați, iar perspectiva integrării României în Uniunea Europeană va aduce, pe termen mediu și lung, revigorarea și modernizarea economiei, cu efecte favorabile și în plan social. De altfel, prognozele cele mai recente indică, pentru perioada 2006-2010, o reducere constantă a

numărului șomerilor, rata șomajului urmând a ajunge în anul 2010 la 5,5% pentru șomajul înregistrat și la 6,4% pentru șomajul BIM (CNP, 2006, pp. 2-3). Pe de altă parte, natura șomajului în România s-a schimbat, componenta structurală devenind preponderentă, iar resorbția acesteia

este mult mai dificilă și necesită programe și măsuri active din partea puterii publice, pentru a asigura atât racordarea economiei românești la cea europeană, cât și transformările sociale necesare creării unui mediu de afaceri sănătos și modern.

Bibliografie

- Albu, C., Dan, D., „Ancheta asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO) – martie 1994”, în *Revista Română de Statistică*, nr. 10-11/(1994), pp. 59-61
- Neagu, G. „Educație, inserție și mobilitate profesională”, în *Calitatea vieții*, XV, nr. 1-2/2004
- Pavelescu, F. M., „Comportamentul ofertei de forță de muncă în contextul transformării economiei”, în *Oeconomica* nr. 1/2003, pp. 99-123
- Stan, M.-D. „Excluziunea pe piața muncii”, în *Calitatea vieții*, XV, nr. 3-4/2004
- „Șomajul în sens BIM din România”, în *Revista Română de Statistică*, nr. 4/1995, p. 14
- Anuarul Statistic al României* 1991, 1996, 2003, 2004
- Ancheta asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO)* 1994, 2003, 2004, 2005
- Condițiile de viață ale populației din România*, Institutul Național de Statistică, București, 2003
- Proiecția principalilor indicatori macroeconomice în perioada 2006-2010*, Comisia Națională de Prognoză, 2006
- Raport anual 2004*, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, 2005